

VIII.

BRABEES.

GELUKKIG gaat de zon toch eindelijk onder, en we zullen weer vrij ademhalen tot zonsopgang !

Brabees, de vriend des reizigers, is bereikt. Zal er nog water zijn ? We hebben natuurlijk een graaf bij ons. Terwijl de ene graaft, moet de andere de paarden, die ons vertrappen, op een afstand houden. Ja, na een uur gewerkt te hebben, begint er wat water te sijpelen door het zand.

Deze plaats is een grote kom van klip met zand in overvloed. Het regenwater zakt dus niet weg, maar blijft op de bodem. Graaft men al het zand uit, dan zal men een paar dagen lang genoeg water hebben ; maar dan verdamp't, en de gans, die de gouden eieren gelegd heeft, levert niets meer op.

Het water wordt nu uitgeschept en in een kleiner klipbak gegoten. Ik was mijn handen en aangezicht weer schoon, en laat de paarden dan bijkomen.

Hier hebben we ook bomen ! Drie kleine kameelbomen staan te treuren over de omringende woestenij. Ze worden niet groter. Ik kan niet merken, dat ze een duim groter geworden zijn

sedert onze eerste kennismaking. Ik geloof, dat het een paradijs voor sampa's is, en houd me daarom ver van de bomen. Hier zullen we de nacht doorbrengen.

Ik lig te denken over al de ijdele dromen, die we als studenten hadden. Natuurlijk zullen we een fraai, klein dorpje hebben, zovele dagen in de week op huisbezoek uitzijn, hard studeren tot tien uur, en dan wat in de tuin werken, vergaderingen leiden, allerlei verenigingen oprichten, en tot grote zegen voor onze gemeenteleden en landgenoten zijn!

Dit is de droom. Op het zand van een Brabees ontwaakt menigeeen tot de werkelijkheid!

Doch de architect moet zijn werk verrichten, en de jongeling, die stopklippen aanbrengt, doet ook het zijne om het gebouw te voltooien.

De slaap des vermoeiden maakt een einde aan deze wijsgerige bespiegelingen!

Niet ver van Brabees had de grote zendeling Robert Moffat, op weg naar Afrikanerskraal, het ongeluk, dat bijna al zijn ossen naar Namakwaland wegliepen. Op deze gloeiende vlakten moest de onervaren jongeling drie dagen vertoeven. Honger, dorst en hitte zouden spoedig een einde aan zijn leven hebben gemaakt, als Bartlett, van Pella, hem niet gered had. Zendingen van protestantse kerkgenootschappen stonden destijds te Pella.

De plaats werd later door de Boesmans verwoest in de tijd, toen de eerw. Schroeder daar arbeidde.

52 ONDERVINDINGEN VAN EEN JONGE

Een zoon van hem werd vermoord. De gemeente verhuisde naar Concordia, bij de kopermijnen, en wordt nu bediend door de geachte broeder Dönges. De Rooms en vestigden zich toen te Pella, en werkten met lust en ijver voort. Er zijn velen van hen om het werk te doen, en ze hebben hun mensen rondom zich.

Mijn kerkplaats is een paar uren van Pella verwijderd, en daarheen ben ik nu op reis.

NAMMIES.

Op Vrijdagmorgen vertrekken we van Brabees. We gaan de zware duinen over, die hier als een brede zandrivier door Boesmanland lopen. Deze duinen zijn zeer grasrijk, doch waterloos.

De beesten, die in de nabijheid van de waterplekken hun honger niet stillen kunnen, gaan ongehooflik ver om weide te zoeken, blijven enige dagen zonder water, en lopen dan in dolle galop naar de putten. Ze drinken, totdat ze niet meer kunnen, leggen zich neer een halve dag of meer, drinken dan nog eens zo veel als ze kunnen, en gaan dan langzaam weer de woestijnen in.

Ook wij haasten ons om bij de putten van Nammies te komen. We verlangen om onder dak te komen en de aangezichten onzer medemensen te zien. 't Is vijf uur in de namiddag, en daar zijn de tenten!

Nammies is één van de afgelegenste kerkplaatsen

in deze gemeente. Ik kan dus zelden meer dan eens in 't jaar hierheen komen. De trekkers in Groot-Namakwaland maken ook gebruik van deze kerkplaats, zodat hij in een grote behoefte voorziet. Men weet nog waarover bij de laatste gelegenheid gepreekt werd.

Ik heb de gewoonte om aan onze nieuwe leden enige hoofdstukken uit de Bijbel op te geven, die ze uit het hoofd moeten leren. Ontmoeten we elkaar daarna bij huisbezoek, dan moeten ze dit opzeggen. De jongelieden van Boesmanland zijn over 't algemeen zeer getrouw daarin. Ze houden vol met leren, totdat ze getrouwd zijn. Ja, het is meermalen gebeurd, dat jonge moeders na de doop van hun kleinen tot me zeiden: "Meneer, wanneer kunnen we de hoofdstukken opzeggen, die u ons laatst gegeven heeft?"

Zo gaat het jaar na jaar. Wat zal menig predikant in de hoogbevoorrechte gemeenten willen geven voor zulke gehoorzame kinderen?

De oude heer Jan Visser woont met zijn talrijk kroost reeds vele jaren op deze plaats, en laat zijn grote kudden vee heinde en ver grazen. Hij is een man, die nog veel vertrouwt op de eerlijkheid van de Afrikaner. Zit maar enige tijd hier in zijn tent, en kijk hoe het toegaat.

Hier komt Jan Lerm:—

"Oom Jan, dis nou skandelik om te sê, maar ek is bietjie kort van kerkgeld; help mij tog met 'n sieling of acht."

54 ONDERVINDINGEN VAN EEN JONGE

“Ja, Neef Jan!”

Piet Burger: “Oom Jan, mij twee kinders moet nou aangeneem word; help mij tog ver 'n tijdjie met die annemingsgeld.”

“Ja, Jong!”

Paul Nel: “Oom Jan, die Jood, Maks, is nou hier, en ek skuld hom 'n paar pond, maar ek het nie genog bij mij nie; leen mij asseblief vijftien sielings.”

“Ja, Ou Broer!”

Klaas Louw: “Oom Jan, meneer het sukke mooi gesangboeke en bijbels; ek het nou ongelukkig nie genog om ver elke kind 'n boek te koop nie; dit sal so op £1 12 uitkom.”

En zo gaat dit voort, totdat Oom Jan zegt:

“Neef, ek het nou nie meer nie; maar mij seun Alwijn het nog; vra maar ver hom.”

Toen we alleen waren, zei ik: “Oom Jan, hoe kan u al uw geld zo weggeven zonder aantekening te houden? Onthoudt u al de mensen, aan wie u geld gegeven heeft?”

“Nee, Meneer, hulle onthou self, en hulle breng dit weer so gou as hulle kan.”

Dit heeft me heeltemaal dronkgeslaan!

Denk nu niet, dat Jan Visser een goeie ou sul is, die maar doodbedaard zich van zijn zuurverdiend goed zal laten beroven. Neen, die oude woestijnbewoner is een dapper held, wakker, behendig, vlug om te handelen. Laat hem je slechts die ene geschiedenis vertellen, hoe hij eenmaal thuishwam en vond, dat de wilde Boesmans al

zijn vee gestolen hadden, en hoe hij en zijn zwager Dippenaar die moordenaarsbende op de eenzame vlakten achternagingen, een paar van hen in zelfverdediging doodden en het geroofde vee terugbrachten.

Ons land wacht op een Dickens. Maar die komt gewoonlijk, als al de spelers van het toneel getreden zijn !

Zes maanden geleden ben ik hier laatst geweest, toen ik het genoeg had, inspekteur Le Roux en de student P. Roux als medereizigers te hebben. En ik hoop, dat mijn vriend, de inspekteur, als we gespaard blijven, me in Augustus weer vergezellen zal. Twee zulke mannen maken de weg kort door hun opgeruimdheid en de gemakkelikhed, waarmee ze zich naar omstandigheden schikken.

Mijn kleine gemeente te Nammies is tot ver over het honderd aangegroeid. Acht jaren lang hield ik de godsdienst in de grote tent van de heer Visser. De gevel van de tent wordt opgelicht en twee grote tentwagens worden overlans daarvoor getrokken. Dan heb je een lange kerk, en dan kan je, zoals Billy Bray zegt, "heerlijk preken !"

Ik denk, we zullen naar de tent teruggaan. Het huis kan 95 mensen bevatten, en als de dienst voorbij is, moet de leraar zich meer dan eens van top tot teen verkleeden. De hitte is stikkend, en de leraar moet letterlik in het zweet zijns aanschijs zijn brood eten. Daarom, als ik weer kom, zal het tekstwoord zijn : "naar uw tenten, o Israël !"

IX.

HUISTOE !

Op Maandagmorgen bij het vertrek drukken velen me de hand met de woorden: "Hartelik dank, lieve Leraar, dat u ons weer heeft opgezocht en het heerlijk Evangelie aan ons verkondigd heeft. De Here zegene u." Dit doet me al de ongemakken van de reis vergeten.

Klein Jan Visser gaf zijn nieuwe tent tot mijn gebruik gedurende de kerkdagen, zodat ik 't zeer geriefelijk had. De donder gromde met fors geklater gedurende de nacht, en de bliksemschichten verschrikten me telkenmale, want in een tent sluit men te vergeefs de ogen voor dat verblindend licht. De kaars wordt dus aangestoken en eindelijk ben je in de armen van Morpheus !

Op mijn terugreis ging ik langs een omweg, om op nog een plaats kerk te houden. Het verwonderde me, dat ik geen sprinkhanen zag. Ik vroeg aan Jan Visser, waar al de voetgangers dan waren ? Hij zei, dat ze alle dood waren ; de worm heeft

zijn duizenden verslagen, maar de zon zijn tien-duizenden. Ja, men spreekt van uitroeiing. Welke legermacht zou dat werk in Boesmanland hebben kunnen doen? Nu heeft de Heer dit gedaan, en veel beter dan de mens.

Ook langs deze weg kregen we op Maandag en Dinsdag geen water. Al de vleien, ja, zelfs Dikbek, waren droog als kurk.

Hoera, daar staan een paar matjeshuizen, te Kaumasnaap. Hier is dus water!

MATJESHUIZEN.

Al de boeren in Namakwaland trekken 's winters met hun vee. Sommigen gaan ver van hun woonplaatsen; anderen trekken een kleine distantie van hun muurhuizen, maar allen trekken! Dit is een wet van Meden en Perzen.

Om het verhuizen gemakkelijk te maken, hebben ze deze matjeshuizen. Ze zijn meestal cirkelvormig, met een doorsnede van 12 tot 16 voet en omtrent 8 voet hoog in het midden. Het raamwerk is van lange, gebogen hakjesdoorn. Het dikke einde wordt in de grond geplant en de punten aan elkaar gebonden. Dit raamwerk wordt dan overtrokken met grote matten, van matjesgoed gemaakt. De kookscherm is of vooraan of enige treden verderaf. Het verhuizen van de een naar de ander waterplek gaat dus gemakkelijk. Vele

58 ONDERVINDINGEN VAN EEN JONGE

mensen wonen hun levenlang in zulke huizen. Anderen gebruiken ze slechts gedurende de lammeroogst.

Ik beschrijf dit soort van huis, opdat toekomstige geslachten mogen weten hoe hun voorouders geleefd hebben. Want ik vrees, dat matjesgoed geheel en al verdwijnen zal wegens de langdurige droogten. 's Nachts is het aangenaam in zulk een matjeshuis te slapen. Het is luchtig en gezond.

Hier te Kaumasnaap houden we nu nog een godsdienstoefening voor de weinige mensen, die zich in dit gedeelte van het land bevinden. Het zaad des Woords is nu weer in het grote Boesmanland uitgestrooid, en God zal Zijn zegen daarop geven.

We zijn nu weer dicht bij Namakwaland, maar nog ver van Garies. Woensdagavond ontmoette ik mijn vrouw te Rietfontein. Mev. Roux had haar van Zilverfontein laten halen.

Ik kreeg een heerlijk bad, rustte een paar uren, en was te drie ure op Donderdagmorgen in de kar op weg naar Garies, waar we Zaterdagavond aankwamen, dertien dagen na ons vertrek.

X.

SLOT.

DE lezer is misschien teleurgesteld, dat we niet door wilde Boesmans met hun giftpijlen aangevallen werden. De reden, waarom dit niet gebeuren kon, is eenvoudig, omdat de Boesmans totaal verdwenen zijn. En dit is zeer goed ook. Het is zwaar genoeg met hitte, zand en dorst te kampen te hebben. Ik bedank er dus hartelik voor om nog Boesmans op de koop toe te hebben. Wat voor goed een einde aan hun verblijf in dit land maakte, was de volgende ontzettende gebeurtenis. Ik geef de geschiedenis weer in de woorden van de heer Jasper Dreyer. Hij is Veldkornet en woont te Eendoorn, niet ver ten zuiden van Garies.

POLITIEMANNEN VERMOORD.

Oom Mias Coetzee en ik gingen kort na mijn bevestiging naar Eendoorn. De heer Dreyer verzegelde ons naar Zandkop. Omtrent halfweg tussen die twee plaatsen, zei Oom Mias aan me :

“Meneer, hier het enige jare gelede 'n vreeslike

60 ONDERVINDINGEN VAN EEN JONGE

moord plaats gevind deur di Boesmans ; maar Neef Jasper sal dit beter kan vertel as ek."

"Ja, Neef Mias, ek sal daar van die voorkant af begin ; dan sal ons leraar dit beter begryp."

"Meneer, daar was 'n klompie skelms in die Boesmanland, wat tamelik lastig was. Hulle moor, en steel, en gaat te keer, dat geen mens jou lewe seker was nie. Die kop van die spul was 'n sekere Roman Brandrug—'n opperste karnallie. Eindelik word hij en twintig van sijn rowersbende gevang, en Kaaptoe gestuur.

"Hulle was in twee spanne : twee-twee anmekaar geboei, met 'n ketting in die middel net soos 'n span van 10 osse. Daar was ok 'n meid bij die klomp, maar sij was los."

"En hoeveel konstabels was bij hulle, meneer Dreyer ?"

"Vier, Meneer, bij elke span loop één. Die twee ander en die seuntjie van één van hul rij altijd 'n end vooruit om kos klaar te maak."

"Maar, was één man bij 'n span van sukke gevaarlike skelms dan nie te min nie ?"

"Nee, as hulle maar versigtig was en mij raad wou aanneem, dan sou alles nog reggekom het. Want, toe hul nou daar voor mij deur op Eendoorn sit, toe sê ek an één van die konstabels :

"Olivier, kêrel, ek sien jou geweer is nie gelaai nie. Jij ken nog nie die ding wat hulle noem Boesman nie ; hij's baing slim ; jij moet vir hom fijn dop hou, anders maak hij brekvis van jou."

“ ‘Ag,’ sê hij, ‘ou baas, eer jij sê mes! is die patroon in, en dan is ek klaar ver hulle.’

“En so is die arme kêrels daar weg. Die kar gaat daar bo op die hoogte uitspan. En die twee konstabels stap langes die twee span. En net hier gee hulle die teken. Hulle swenk om, en sluit die konstabels in, soos in twee ringe. Die sluitels van die boeie, en die knipmesse word toe uit hulle sakke gehaal. Die Boesmans sluit hulle self toe los, en snij die kerels keel af. Net hier het die één gelê.”

We reden een weinig verder.

“Kijk, Neef Mias, daar het die ander gelê. Hij was ’n sterk man en het lang geworstel. Jij kon nog sien, hoe hij die trop heen en weer gesleep het, en hoe sij bloed geloop het. Hulle het die arme kêrel ok liederlik toegetakel met die mes, vóór hij dood was.”

“Hemel, Man, en is hul toe op die vlug gegaan na die dubbele moord?”

“Nee, nou gaan hulle achter die kar an, want hulle het nou twee gewere en ’n paar patrone, maar hulle wil meer skietgoed en kos hê.

“Wag, laat ons nou anrij, dan sal ek verder vertel. . . . Ja, hier is die plek.

“Die twee man bij die kar begin toe ’n bietjie onrustig te worde, dat die bandiete nog nie op die hoogte uitkom nie. Eén vat toe ’n rijpêrd. Dit was al so sononder se kant toe. Die Boesmans was net hier, waar ons nou is, toe die arme man daar bij die hoogte afkom.

62 ONDERVINDINGEN VAN EEN JONGE

“Meneer, die Boesmans goi hulle toe so plat agter die klein karrossies, dat die konstabel hulle nie kon sien nie. Roman Brandrug lê hier teun die pad met die geweer, en toe die stomme kêrel so sing-sing ankom, skiet hij hom vlak vóór die bors, morsdood.”

“Arme man, om toch zo plotseling de eeuwigheid te worden ingeslingerd!”

“Ja, Meneer, die Here bewaar 'n mens ver so 'n uiteinde.

“Maar, laat ons nou die hoogte uitrij. . . .

“Kijk, Neef Mias, hier was die kar uitgespan.

“Dáár het die konstabel bij die vuur die pap staan omroer.

“Dáár het die seuntjie gestaan. Hij sien in die skemer die Boesmans ankom, net soos elke dag: tien in één span, twee en twee. Maar, net toen hulle regoor die vuur kom, skree die kind:

“‘Waar is mij pa? Hoekom is julle alleen?’

“Met eens lig die konstabel hom op, en net op die oomblik val daar 'n skot en verbrijsel sij hand. Hij en die kind vlug toe die heuwel af, daar na Oom Korneels Dreyer se plaas.

“Die mense het die nag 'n doodsangs uitgestaan. Die arme konstabel wil sterwe van pijn, en die kind huil so bitter om sij vader. Gelukkig was die Boesmans te haastig om langer hier rond te blij. Hulle is toe deur die Hardeveld die Boesmanland in.

“Ou Willem Nieuwejaar en 'n paar ander mense

kan rekenskap gee wat van partij van die vabonde geworde is."

De meid, die bij deze bende was, werd naderhand gevangen. Ze verklaarde toen, dat de Boesmans juist plan maakten, om de konstabels om te brengen, toen de heer Dreyer bezig was met Olivier te spreken, maar natuurlijk in hun eigen taal. Ik heb deze geschiedenis uitvoerig verhaald, omdat allen de uitroeiing van de laatstovergeblevene Boesmans daaraan toeschrijven.

En nu neem ik afscheid van de lezer, in de verwachting, dat hij nu meer weet van onze verafgelegen stam- en landgenoten en derhalve meer voor hen doen zal in de toekomst, want er zijn vele behoeften in dat land, dor en mat, en zonder water.

ONDERVINDINGEN VAN EEN JONGE PREDIKANT

